

یادداشتی از علی مخیر ایرانی قائم مقام جمعیت مستقل جهادی کشور؛

مدیریت آب و محیط زیست با مشارکت مردم و سازمانهای جهادی

امروزه وضعیت آب و هوای جهانی وارد نوعی فروپاشی آهنگ طبیعی بارش باران شده است. خاور میانه و از جمله ایران در حوزه تحولات آبی قرار دارد. کم آبی در برخی مناطق کشور موجب شد تا مردم در پی مطالبه آب باشند. رسانه های بیگانه با تکیه فن جنگ روانی به مردم القا کردند که کم آبی صرفاً به دلیل عدم کفایت مدیران روی داده است و هیاهو به پا کردند. اکنون کشورهای اروپایی مانند فرانسه، بریتانیا و آلمان و امریکا هم دچار خشکسالی و آتش سوزیهای مکرر و مهیب جنگلها و مراتع، و بخش بزرگی از جهان نیز قربانی سیل شده است.

به گزارش خبر، علی مخیر ایرانی قائم مقام جمعیت مستقل جهادی کشور در یادداشت ارسالی با موضوع "مدیریت آب و محیط زیست با مشارکت مردم و سازمانهای جهادی" به پایگاه خبری گزارش خبر آورده است؛

در چنین شرایطی عزم و تلاش ملی برای حفاظت از منابع آب و مدیریت آن از رهگذر مشارکت مردم، تشکلهای جهادی و دولت بسیار حیاتی است. اکنون زمان جستجو برای یافتن مقصران و دامن زدن به نزاعهای جناحی نیست. حل مشکلات آب و خشکسالی صرفاً توسط دولت و بدون مشارکت مردم موفقیت آمیز نخواهد بود.

مردم بهترین اطلاعات و پیشنهادات را برای حل این مشکلات در اختیار دارند. در وهله اول گذر از شرایط بحرانی نیازمند تدوین برنامه راهبردی مدیریت خشکسالی، کم آبی، خشکیدگی و سیل است تا نهادی ملی متشکل از مردم و دولت آن را به اجرا گذارد. شایسته بیان است که طرح ملی مدیریت خشکسالی و سیل تدوین و به زودی توسط نگارنده به وزارت نیرو تقدیم خواهد شد.

مدیران در طول چهار دهه تلاش خود را برای مدیریت منابع آب نمودند، این مدیران در سطح مدیریت بحران هم برنامه ریزی و عمل کردند، اما موضوع غفلت از مدیریت ریسک منابع آب، خشکسالی و سیل در شرایط رو به بحران آب و هوای جهانی بوده است. مدیران و کارشناسان در زمینه اجرایی و آمادگی برای بروز بحران و مدیریت مصیبت آموزش می بینند.

در حالی که امروزه در سطح جهان سازمانهای مدیریت بحران برچیده شده اند و به جای آنها سازمانهای مدیریت ریسک تاسیس شده است که بخشی از آن مدیریت بحران است. تفاوت در این است که در مدیریت ریسک بروز مصیبت هزینه های اندک دارد.

پس از انقلاب اسلامی و با وجود افزایش بیش از دو برابر شدن جمعیت کشور، آهنگ طبیعی نزولات آسمانی و همّت مدیران و کارشناسان و نیز حضور نیروهای جهادی موجب شد تا حداکثر جمعیت جمهوری اسلامی ایران از منابع آب بهبود یافته استفاده کنند، و به بهداشت بهبود یافته (وسایل بهداشتی دفع فضولات) دسترسی داشته باشند.

با این حال، تفاوت های گسترده ای در پوشش بین استانها یا مناطق مختلف کشور، و به طور مشابه بین مناطق روستایی و شهری در هر دو زمینه بهبود تامین آب و دسترسی به بهداشت آب وجود دارد. با این حال، تفاوت قابل توجهی بین بهترین و بدترین استانها و مناطق از منظر دسترسی به آب بهداشتی و فاضلاب وجود دارد. به طور متوسط مدارس روستایی به آب بهداشتی دسترسی داشته باشند.

شیوع پراکنده بیماری اسهالی که به طور قابل توجهی به میزان مرگ و میر نوزادان و کودکان زیر پنج سال کمک می کند، نشان می دهد که ترویج اقدامات بهداشتی یا تضمین ایمنی زنجیره تامین آب به وجود همه تلاشهای صمیمانه نهادهای مرتبط با مدیریت آب کشور کافی نبوده است. اسهال علت اصلی مرگ و میر کودکان زیر پنج سال است.

از جمله دلایل بروز مشکلات اصلی تامین آب، آب بهداشتی و بهداشت فاضلاب به معنای نظارت و مدیریت ناکافی کیفیت آب و مدیریت منابع آب است. نابرابری دسترسی بافتهای روستایی و شهری و هم چنین استانها و مناطق خاص مستعد خشکسالی؛ فقدان هماهنگی بخشی موثر و نیاز به روشهای ارتقای بهداشت مشارکتی نسبت به رویکردهای آموزشیار از جمله دلایل دیگر است در کنار تحولات جهانی آب و هوا. البته مایه دلگرمی است که تعهد در سطح بالایی به اهمیت تامین آب و فاضلاب در میان نهادهای مسئول وجود دارد و به رسمیت شناختن این موضوع که توسعه در مناطق روستایی باید تسریع شود.

اهداف بلندپروازانه ای برای این بخش تعیین شده است، اگرچه دلیلی وجود ندارد که آنها را با فرض وجود منابع لازم غیرواقعی در نظر بگیریم. برای مناطق روستایی هدف این است که بسیاری از روستاها در طی سال ۱۴۰۱ به حداقل یک منبع بهبودیافته آب آشامیدنی دسترسی داشته باشند. لازم است برنامه به عنوان هفته ملی بهداشت آب برگزار گردد و تا پوشش ۱۰۰ درصدی بهداشت بهبودیافته آب ادامه یابد.

حتی در میان جوامع روستایی که از منابع آب بهبود یافته برخوردار شده اند، مشکلات دسترسی هم چنان در فصل خشک روی می دهد. به عنوان مثال، حوضچه ها خشک می شوند و مردم را مجبور می کند به منابع کمتر محافظت شده که اغلب از جامعه دورتر هستند، متوسل شوند. در سایر مناطقی که حفر چاه های عمیق و نصب پمپهای موتوری ضروری بوده است، این پمپها معمولاً فقط در خشک ترین دو تا سه ماه زمانی که منابع دیگر در دسترس نیستند استفاده می شوند، زیرا مردم قادر به پرداخت هزینه های سوخت و نگهداری نیستند.

اغلب از منابع سنتی و محافظت نشده برای باقی مانده سال استفاده می شود که به طور قابل توجهی مزایای یک منبع به طور کلی ایمن را کاهش می دهد. در مناطق ساحلی و کویری و اطراف دریاچه ارومیه مشکلات نفوذ آب شور در منابع آب زیرزمینی وجود داشته است.

برای تسریع در مدیریت اجرایی آب و بهداشت آب موارد ذیل پیشنهاد می شود:

ظرفیت سازی زیرساختهای سازمانی و توسعه منابع انسانی (کارکنان دولتی، سازمانهای غیردولتی، و نمایندگان بخش خصوصی)
ارتقای سلامت و آموزش بهداشت از طریق بسیج اجتماعی و ارتباطات تغییر رفتار
تقویت ظرفیت نهادی، فن آوریها و شیوه های مناسب اجرایی
ترویج استفاده از فناوری مناسب
بهبود هماهنگی بین بخشی و درون سازمانی
توسعه سیستم اطلاعات مدیریت مرکزی برای افزایش اعتبار داده ها و استانداردسازی آنها
توسعه مکانیسمی برای اطمینان از کمک مالی به جامعه تحت پوشش در زمینه آب و فاضلاب
تقویت منابع برای دسترسی عادلانه به تامین آب سالم و بهداشت
تشویق مشارکت جامعه و توانمندسازی بر اساس خودیاری سازمانهای غیردولتی و جهادی
پیوند برنامه مدیریت آب با طرح ملی انکشاف روستایی و طرح کاهش فقر
تاکید بر مدیریت تعمیر و نگهداری تاسیسات آب و فاضلاب
هماهنگی موثر بخشهای دولتی و همکاری و مشارکت کاری در میان سازمانهای ذینفع
تشویق عملکرد همیشه ماندگار و مشارکت نیروهای جهادی - مردمی
مدیریت و پایش رفتارهای بخش خصوصی در مدیریت منابع آب

نتیجه گیری

اکنون به دلیل دست اندازی تهاجمی و وحشیانه نظام سلطه بر منابع طبیعت و فشار بیش از حد تحمل به محیط زیست جهت غارت و انباشت ثروت ملل، شاهد بروز خشکسالی، خشکیدگی، طوفانها و سیل و آتش سوزی جنگلها بدل به رویدادهای روزمره در سطح جهان هستیم. در چنین موقعیتی دولتها بدون مشارکت و حمایت مردم و نیروهای جهادی داوطلب قادر به مدیریت منابع آب و حفاظت از محیط زیست نمی باشند. به همین دلیل با توجه به سابقه جهاد سازندگی در ایران اسلامی و اشتیاق مردم به تعاون و همکاری با دولت لازم است دولت بستر همکاری با مردم و نیروهای جهادی را فراهم و منابع و تجهیزات را در اختیار مردم و دستگاههای اجرایی ذیربط قرار دهد. ضروری است یک نهاد ملّی متشکل از دولت، کارشناسان مستقل، نیروهای جهادی و مردم برای مدیریت خشکسالی، منابع آب و حفاظت از محیط زیست تاسیس شود. وظیفه این نهاد برنامه ریزی و آموزش، گرد آوری اطلاعات و تولید داده، پایش و هماهنگی فعالیتهای مرتبط با محیط زیست است.

از آنجا که نهاد دولتی مدیریت بحران در سطح جهان فاقد کارایی و اثربخشی و پرهزینه تشخیص داده شده و به اصطلاح برچیده شده است و به جای آن نهاد مدیریت ریسک و بحران تاسیس گشته است، ضروری است دولت همسو با ملل جهان تغییر لازم را در سازمان مدیریت بحران کشور اعمال کند.